

Hestdalvej

- bebyggelse fra yngre vikingetid og ældre middelalder på Viborg Vestermark

Mikkel Kiildsen

Kulturhistorisk Rapport

Viborg Stiftsmuseum 2011

Bygherrerapport nr. 50

Bygherre: Viborg Kommune

ISBN 978-87-87272-96-4

Indledning

Omfattende arealer på Viborg Vestermark er fra 2005 til 2010 blevet byggemodnet til industriområde. I dette forløb har Viborg Stiftsmuseum i flere etaper prøvegravet og efterfølgende udgravet fortidsminder.

I 2006 skulle området vest for Hestdalvej prøvegraves. Vi var her klar over, at der med stor sandsynlighed ville være fortidsminder på arealet, da der i årene forinden var undersøgt omfattende bebyggelsesspor fra yngre vikingetid og ældre middelalder på arealer syd og øst herfor.

Figur 1: Den røde firkant viser, hvor der blev foretaget udgravninger vest for Hestdalvej i 2008 og 2009. Stednavnet "Viborg Vestermark" stammer formentlig fra etableringen af faste strukturer i og omkring den gryende by Viborg, hvor området vest for byen blev udlagt til byens marker.

Prøvegravningen viste da også, at der var bevaret adskillige hustomter fra vikingetid og ældre middelalder på det aktuelle areal. Det var museets vurdering, at der var tale om væsentlige fortidsminder, og da det ikke var muligt at friholde området, var det nødvendigt med en udgravning og registrering inden byggemodningen skulle påbegyndes.

En udgravning af store arealer foregår ved en såkaldt fladeafrensning. Med en gravemaskine forsynet med en bred rabatskovl fjernes muldlaget. Herefter fremstår anlægssporene som mere eller mindre mørke pletter i den lyse undergrund. Spor efter oldtidens hustomter ses som systemer af små 'pletter'; det er de huller, der i sin tid blev gravet til husets stolper. Spor efter nogle af de mange aktiviteter, der er foregået på bopladsen viser sig som større eller mindre 'pletter', der er genopfyldte nedgravninger/gruber. Det kan eksempelvis være ild-/koge-gruber brugt til madlavning eller råstofgruber, hvorfra der er hentet sand eller ler.

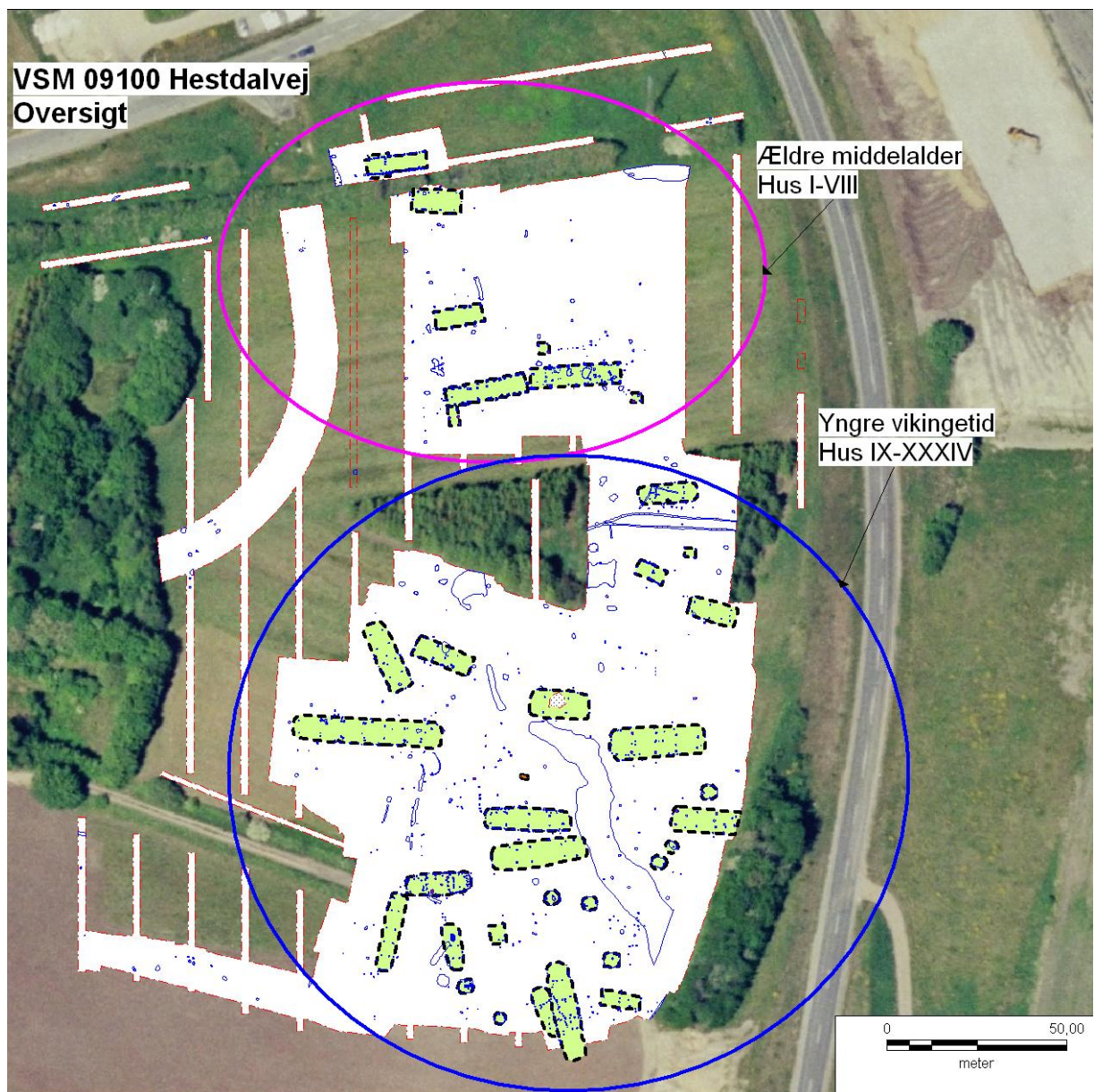
I alt blev der med gravemaskinen afrømmet ca. 27.000 m² ved udgravningen vest for Hestdalvej.

Gennemgang af udgravningens resultater

Ved udgravningen blev der udskilt i alt 34 hustomter. Husene grupperede sig i to områder, hvor der i konstruktionsformen var grundlæggende forskel.

Mod nord lå en gruppe af huse af den såkaldte etskibede type, hvor de bærende elementer af konstruktionen var placeret i husets ydervægge, hvorved huset indvendigt var fri for stolper, og således kan have været et stort rum.

Mod syd lå en større gruppe huse, der primært havde en treskibet konstruktionsform, hvor de bærende elementer i konstruktionen hovedsageligt var to parallelle rækker stolper inde huset. Den treskibede konstruktion er kronologisk ældst af de to beskrevne konstruktionsformer. Skiftet fra etskibet til treskibet sker gradvist fra sidst i yngre vikingetid (sidst i 900-årene e.Kr.). Således ser det ud til at bebyggelsen ved Hestdalvej i yngre vikingetid lå i den lavere liggende del mod syd og efterfølgende flyttede mod nord i løbet af ældre middelalder en gang i 1000-tallet.

Figur 2: Oversigt over udgravningen med luftfoto fra 2006 som baggrund.

Vikingetidsbebyggelsen mod syd

I den sydlige del blev der undersøgt 14 treskibede huse. Hovedparten var noget medtaget af, at området har været dyrket intensivt. Stolpehuller fra hustomterne var nedpløjet og i flere tilfælde manglede store dele af husenes vægforløb. På grund af nedslidningen var det flere steder ikke muligt at funktionsbestemme husene, da det ikke var muligt at se om der f.eks. havde været evt. staldende.

Der blev også kun gjort ganske få fund i stolpehullerne, som knyttes til de treskibede huse. Så på denne front er vi heller ikke specielt godt hjulpet til informationer om husenes brug.

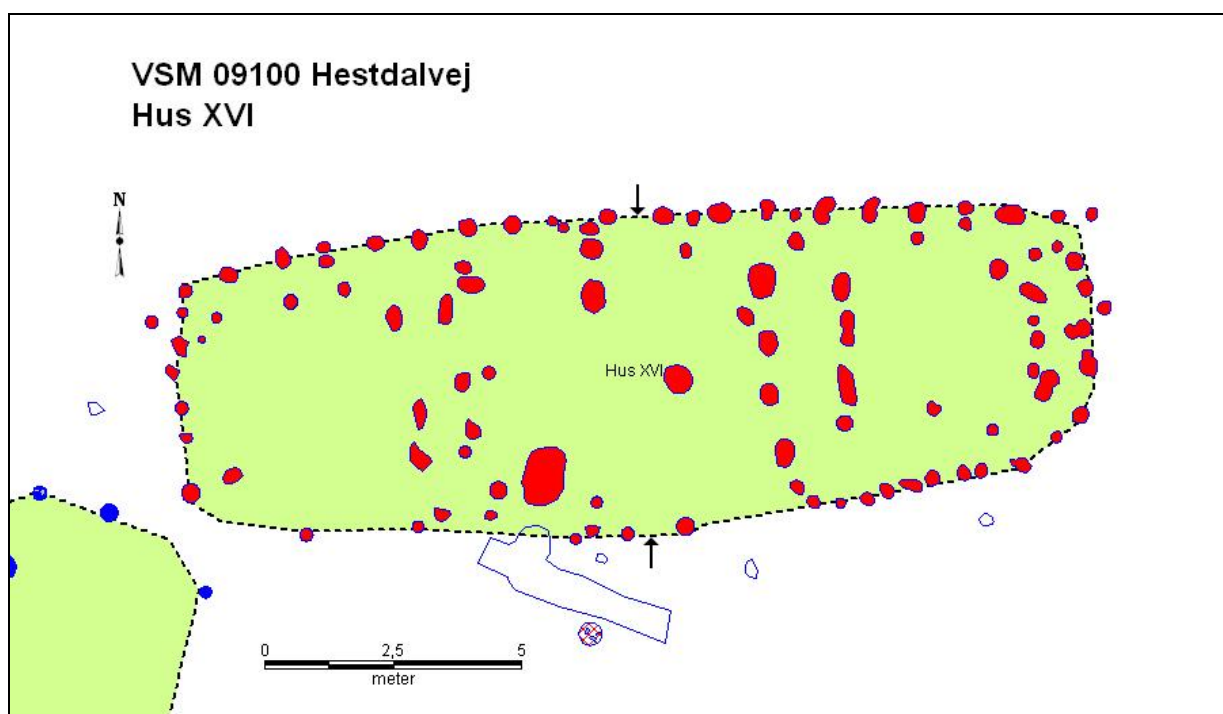
Hus XVI var dog rimeligt velbevaret. Det havde ligget beskyttet op af et markdige, hvor muldlaget var noget tykkere end på den øvrige del af terrænet.

Huset var orienteret omtrentlig øst-vest, hvilket er det mest almindelige for de treskibede huse. Dog bliver det mere og mere almindeligt at se husene orienteret nord-syd i løbet af yngre jernalder og vikingetid. Således er 5 af de treskibede huse ved Hestdalvej orienteret nord-syd. Ud fra vægstolpernes placering var det muligt at afgøre, at Hus XVI havde haft indgange midt for langsiderne (markeret med pile på figur 3). Husets ydervægge har været sat af en række jordgravede stolper, hvorimellem der formentlig har været fletværk med beklaskning af ler, møg og strå. Husets langsider har haft en let buet forløb, hvilket har skullet gøre huset mindre vindfølsomt. Indvendigt har huset været delt op i tre rum. Et centralt indgangsrum, der var det største af de tre. Adskilt af vægge på tværs af husets længde, var der i begge ender af huset to mindre rum af ca. samme størrelse.

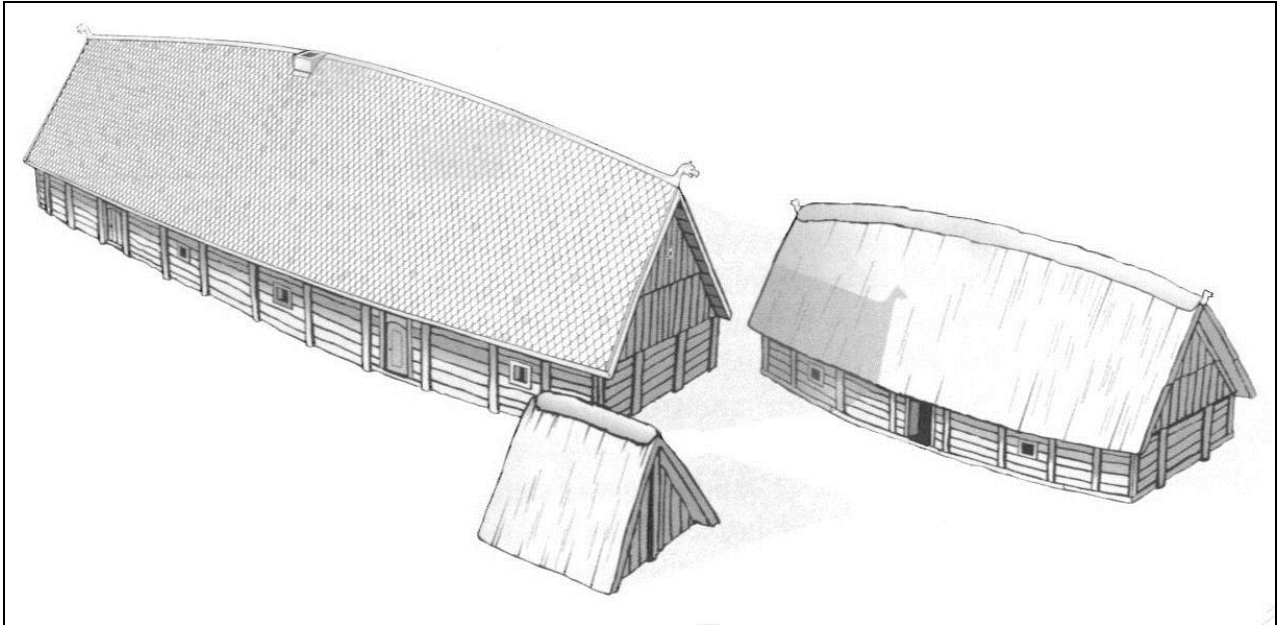
Ud fra stolpehullerne kan det endvidere afgøres, at huset på et tidspunkt er blevet udbedret. Således er den østlige gavl udskiftet ligesom de to rumadskillelser mod gavlrummene er blevet udskiftet og rykket mod midten, således gavlrummene blev større.

Da husets jordgravede elementer er velbevarede, og der ikke er tegn på opdeling til stald, formodes det, at huset er brugt til beboelse eller håndværk.

Der blev fundet enkelte lerkarskår i stolpehullerne til Hus XVI samt to stykker jernslagge. Ingen af disse fund kan dog dateres eksakt. Trerumsindelingen og de buede langsider er dog typisk for vikingetidens treskibede huse og huset skal således med al sandsynlighed dateres hertil.

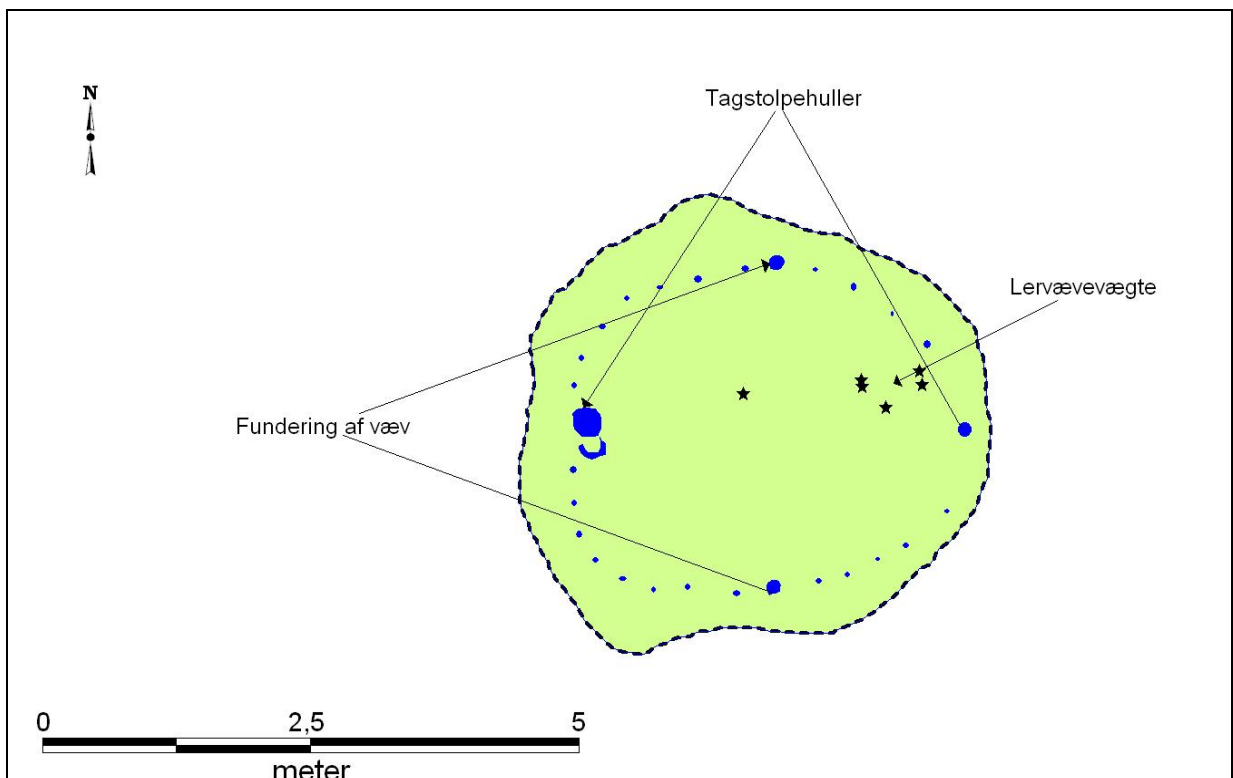

Figur 3: Hus XVI var det bedst bevarede af de treskibede hustomter på lokaliteten.

Figur 4: Sådan kan man forestille sig husene ved Hestdalvej har set ud i vikingetid. Huset til højre svarer i størrelse og form til Hus XVI. Det lille hus i midten er et grubehus (Tegning: H.P. Jørgensen, Haderslev Museum).

Ud over de større treskibede huse, blev der også undersøgt 8 mindre værkstedshuse med nedgravede gulve, såkaldte grubehuse. Grubehusene har alle været orienteret øst-vest. De har haft et sæt tagstolpehuller, som har båret en vandretliggende rygås. De kan have haft et saddeltag helt ned til jorden som tegningen på figur 4 viser. Vi kan dog se, at der indvendigt har været et flætværk rundt i kanten af nedgravning, hvor de lodrette stokke i flætværket har været stukket eller banket ned i jorden (se figur 5).

Figur 5: Udgravningsplan over grubehus (Hus XXVI). På planen ses de små stokkehuller fra indvendigt flætværk mellem tagstolpehuller og stolpehuller fra væv.

Figur 6: Grubehus under udgravning. Selve gruben er tømt på begge sider af en midterbalk. Tagstolpehullerne står frem under gruben som mørke pletter i hver sin side. Set fra syd.

Grubehusene ved Hestdalvej indeholdte, i modsætning til de større huse, en del genstande, der kan fortælle om de små huses brug. Som nævnt tolkes de hyppigst som værkstedshuse eller -hytter. Alt tyder på, at det også er tilfældet her. Således blev der i alle grubehusene på nær ét fundet genstande, som peger på tekstilforarbejdning.

I et af grubehusene blev der fundet vænevægte (figur 7 & 8), der har skullet holde trenden stram i en opretstående væv stramme. Vænevægtene lå stadig mellem to stolpehuller på bunden af gruben, hvor en opretstående væv formentlig har stået (se figur 5). I vænevægtene var der endvidere slidspor fra trenden og spor efter sekundært brug som slibesten.

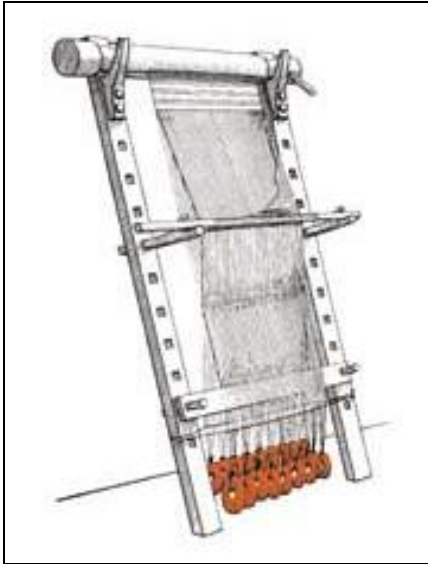
Figur 7: Lervænevægt med brugslid efter trenden.

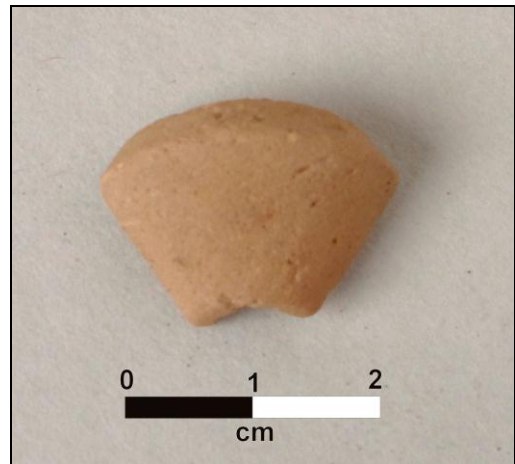
Figur 8: Lervænevægt med spor efter sekundært brug i form af korsformet fordybning, muligvis efter opskærping af nåle.

I flere af de øvrige grubehuse blev der fundet tenvægte lavet af ler (figur 9). Disse har været brugt til spinding af garn. Man brugte tenvægten monteret på en passende pind med en krog til at montere garnmaterialet i. Tenvægten og pinden sættes i rotation, hvorved råmaterialets (uld el. l.) fibre trækkes og snos til garn.

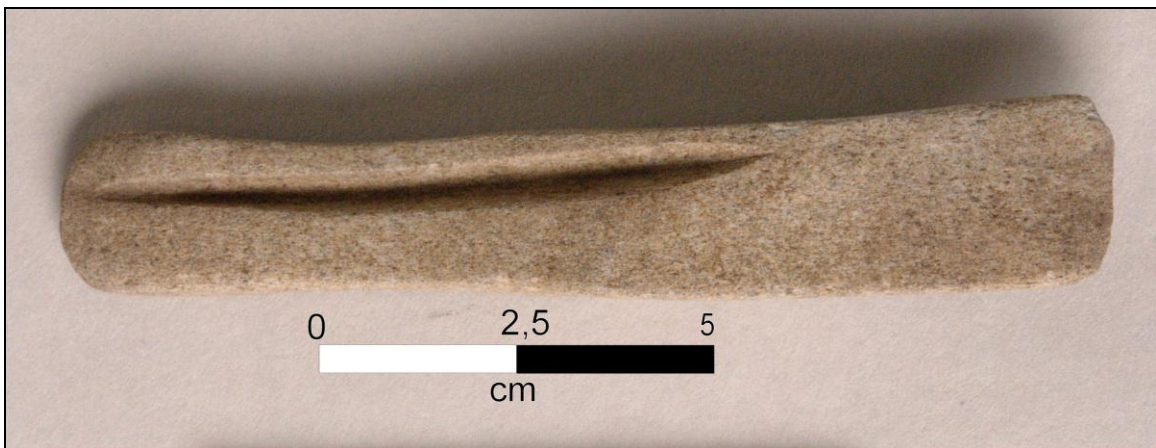
Der har været dårlige betingelser for bevarelse af knoglemateriale i den grusede lerjord i området ved Hestdalvej. Derfor er det også et meget begrænset indblik vi har i husdyrholdet på bebyggelsen. Det eneste knoglemateriale der blev fundet ved udgravningen var tre tænder fra ko/okse.

Figur 9: Tegning af opretstående væv med vævewægte i enderne af trendene (Tegning: Næstved museum).

Figur 10: Endnu et vidnesbyrd om tekstilproduktion: En lertenvægt, der har siddet for enden af en ten.

Figur 11: Hvæssesten med fure fra slibning af nåle.

I et grubehus blev der fundet en hvæssesten, der udover at være brugt til knive også havde en markant fure langs den ene side (figur 11). Denne er formentlig opstået ved gentagen opskærpning af nåle, som igen peger i retning af tekstilproduktion.

Fund af skår fra såkaldte klæberstenskar i flere af grubehusene vidner om en samhandel over store afstande. Klæbersten er den blødeste form for fedtsten og er ikke naturligt forekommende i Danmark. Karrene af klæbersten, der ikke er ualmindelige på vikingetidsboplads, er fremstillet i Norge eller Sverige, hvor de blev hugget direkte ud af klippen. På figur 12 ses et randskår fra et kar af klæbersten. Karret har haft en skade, der er blevet repareret med en tilfiling og klinkning med en jernklampe. Endvidere er der rest af en jernhank, man har kunnet hænge karret op i.

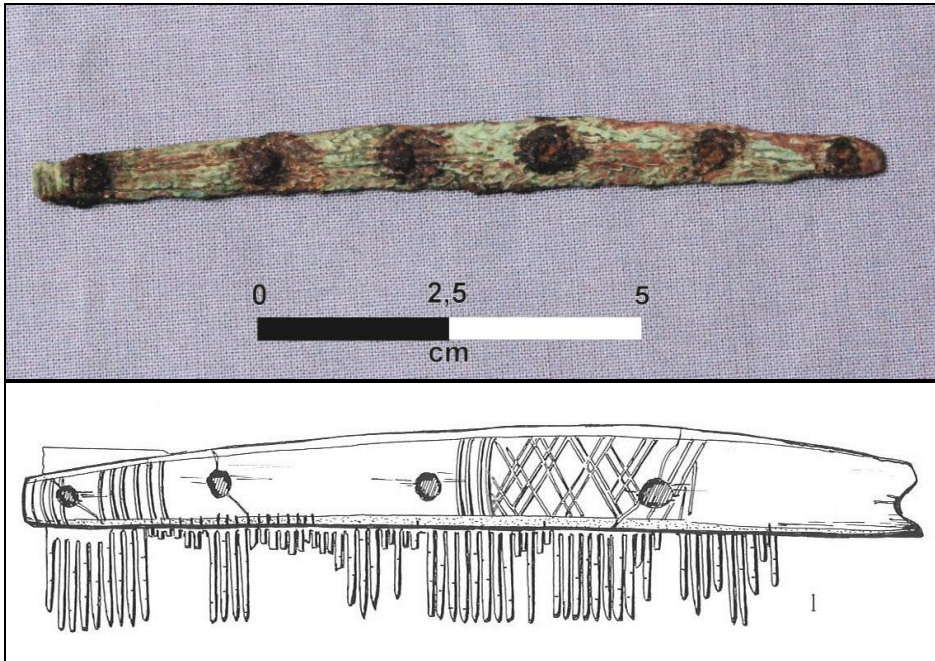
Det har haft en randdiameter på ca. 40 cm, så det har været et stort kar, der kunne indeholde over 20 liter.

Figur 12: Skår fra klæberstenskar med rester af jernhank til ophængning.

Endeligt blev der også fundet en mere speciel genstand i et af grubehusene. Dette vedrører ikke tekstilproduktionen, men er formentlig et mere personligt udstyr. Ganske ofte findes kamme lavet af krondyrtak på vikingetidens og ældre middelalder boplads. Ved Hestdalvej blev der fundet en del af en kam, en såkaldt kamskinne, i bronze (figur 12). Det har ikke været muligt at finde direkte paralleller til fundet, så bronzekamskinnen er indtil videre den eneste af sin slags.

Kamskinner har siddet på begge sider af kammens tænder for at holde disse på plads (figur 12 nederst). De har været nittet sammen, og der er da også rester af jernnitter på bronzeskinnen.

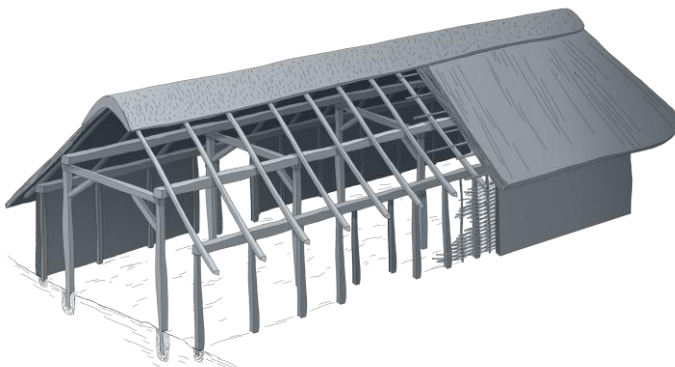
Figur 13: Øverst: Kamskinne i bronze fundet i grubehus ved Hestdalvej, muligvis eneste kendte eksemplar. Nederst: Kam i krondyrtak fra Viborg Sønderø (Tegning: Mohan Subramaniam Arulanadam).

I vikingetidsbebyggelsen blev der ikke fundet spor afgrænsende hegn eller lignende, som kunne markere evt. selvstændige gårdsenheder. Samlet set ser det altså ikke ud til, at bebyggelsen har været organiseret i sådanne. Fraværet af hegn eller diger kan dog skyldes, at de ganske enkelt er bortpløjet.

Ud fra den indbyrdes placering ser det ikke ud til at der har været en stram organisering af større og mindre huse i bestemte områder. Det ser heller ikke umiddelbart ud til, at der er kontinuitet i placeringen af husene, således at huse af samme størrelse afløser hinanden på nogenlunde samme placering. Der var faktisk kun et sted, hvor der var stratigrafisk overlap mellem to huse, hvor det med sikkerhed kan siges, at begge huse ikke kan have stået samtidigt.

Ser vi på orienteringen af husene, er der ikke en ensartethed. Fem af husene har som før nævnt været ca. nord-syd vendt, men ingen af disse har helt samme orientering. De øvrige huse var orienteret omkring øst-vest med mindre drejninger mod både nordvest og nordøst. Det er således muligt, at 13 af de treskibede huse kan have stået og fungeret samtidigt. Dog lå Hus XV og XIX så tæt, at det ikke virker praktisk, at de har fungeret samtidigt.

Er der i virkeligheden tale om en samling af bygninger, der ikke har udgjort en landsby i gængs forstand? Men snarere en række produktionsenheder anlagt, styret og ejet af en stormand?

Figur 14: Tværsnit af treskibet hus som det kunne se ud i vikingetid (Illustration: Jeanette Nørgaard, Viborg Museum).

Middelalderbebyggelsen mod nord

I den nordlige del blev der undersøgt 9 hustomter, der alle menes at være fra den ældste del af middelalderen (1000-tallet).

Fælles for syv af hustomterne var, at de alle var uden indre stolpehuller, og den bærende del af konstruktionen derfor nødvendigvis må have ligget i væggene. De to huse, der falder lidt uden for kategori er to firestolpeanlæg, som formentlig har været små staklader eller stakkefode. De har været sat af fire kraftige stolper i et kvadrat på ca. 2 gange 2 meter. Disse stolper har båret et hævet gulv, som har skullet forhindre dyr i at nå de opbevarede afgrøder, hvad enten det har været utærsket korn eller halm/hø. Fra historiske paralleller til sådanne staklader, ved vi at de kan have haft højdejusterbare tage, der kunne hæves og sænkes omkring en midterstolpe alt efter, hvor meget der blev opbevaret i stakken.

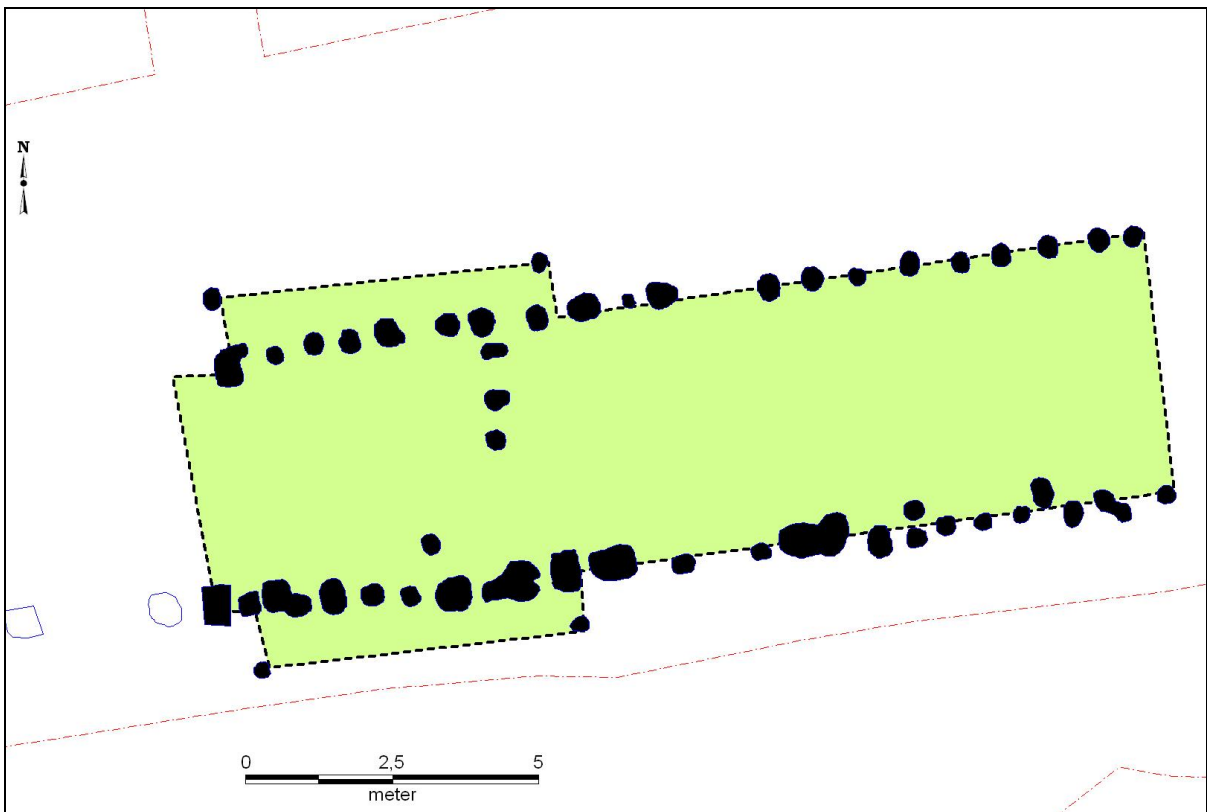
På figur 15 ses et foto taget lige efter muldafrømningen af den første hustomt ved udgravningen. Fotoet giver et godt indtryk af, hvordan husene tegner sig ved arkæologiske udgravninger.

Figur 15: Oversigtsfoto efter afrømning af det første hus (Hus 1), der blev fritlagt ved udgravningen. Stolpehullerne står mørkebrune mod den gule, let spættede undergrund. På figur 15 ses en udtolket plan over huset. Billedet er set fra øst.

Planen på figur 16 viser det samme hus på en udtolket tegning. Huset er her drejet 90 grader så nord vender op ad på tegningen. Vi kan ikke med sikkerhed sige, hvor der har været indgang til huset. Ca. midt for husets langsider var der et hul i rækken af vægstolpehuller, så det er muligt at indgangene har været her. Det er dog også muligt, at der har været indgange i gavlene, da der ikke var stolpehuller bevaret her.

På begge sider af den vestlige ende af huset var der bevaret to stolpehuller, som stod trukket ca. 1 meter ud i forhold til væggen. Det kan være fra skrånstivere, som har skullet støtte konstruktionen sideværts. Det er dog muligt, at der har været et såkaldt udskud på begge sider af huset. Altså små halvtage eller anneks til opbevaring af eks. brænde.

Figur 16: Plan over Hus I. Den grønne signatur markerer husets grundplan.

Der fandtes ikke spor af omgivende stolpehegn eller afgrænsende grøfter. Så det er vanskeligt at udskille faser af bebyggelsen, dog ser det ud til, at der er et vist mønster i sammensætningen af bebyggelsen mod nord. De to største og mest kraftigt funderede huse (Hus II og III) lå centralt i det undersøgte område på en sådan måde, at de formentlig ikke har eksisteret samtidigt, dog uden der var direkte stratigrafi imellem dem. Det er tolkningen at disse har været hovedhuse i hver sin fase af en gårdsenhed. Til gårdsenhederne hører også en staklade eller firestolpeanlæg, som der ligeledes blev udskilt to af i den nordlige del (Hus IV og VI). Endvidere blev der fundet to mindre helt enkle etskibede hustomter (Hus VII og VIII), der kunne høre til hver sin fase en gårdsenhed. Hus I passer dog ikke ind i dette mønster. Det lå en smule isoleret længst mod nord, og havde en mere speciel konstruktion med uskud på begge sider af den etskibede konstruktion. Det kan forholde sig sådan, at Hus I hører til en anden fase eller gårdsenhed, som fortsætter videre mod nord, hvor der aldrig lavet arkæologiske undersøgelser inden anlæggelsen af vej, rundkørsel og betonværk.

Der blev kun gjort ganske få fund ved undersøgelsen af den nordlige del, og slet ingen, der kan dateres snævert. Således er en datering i første omgang primært baseret på hustyperne. Paralleller til Hus I-III findes bl.a. fra Tovrup ved Esbjerg (Klemensen 2001:67), hvor de ud fra keramik dateres til ældre middelalder.

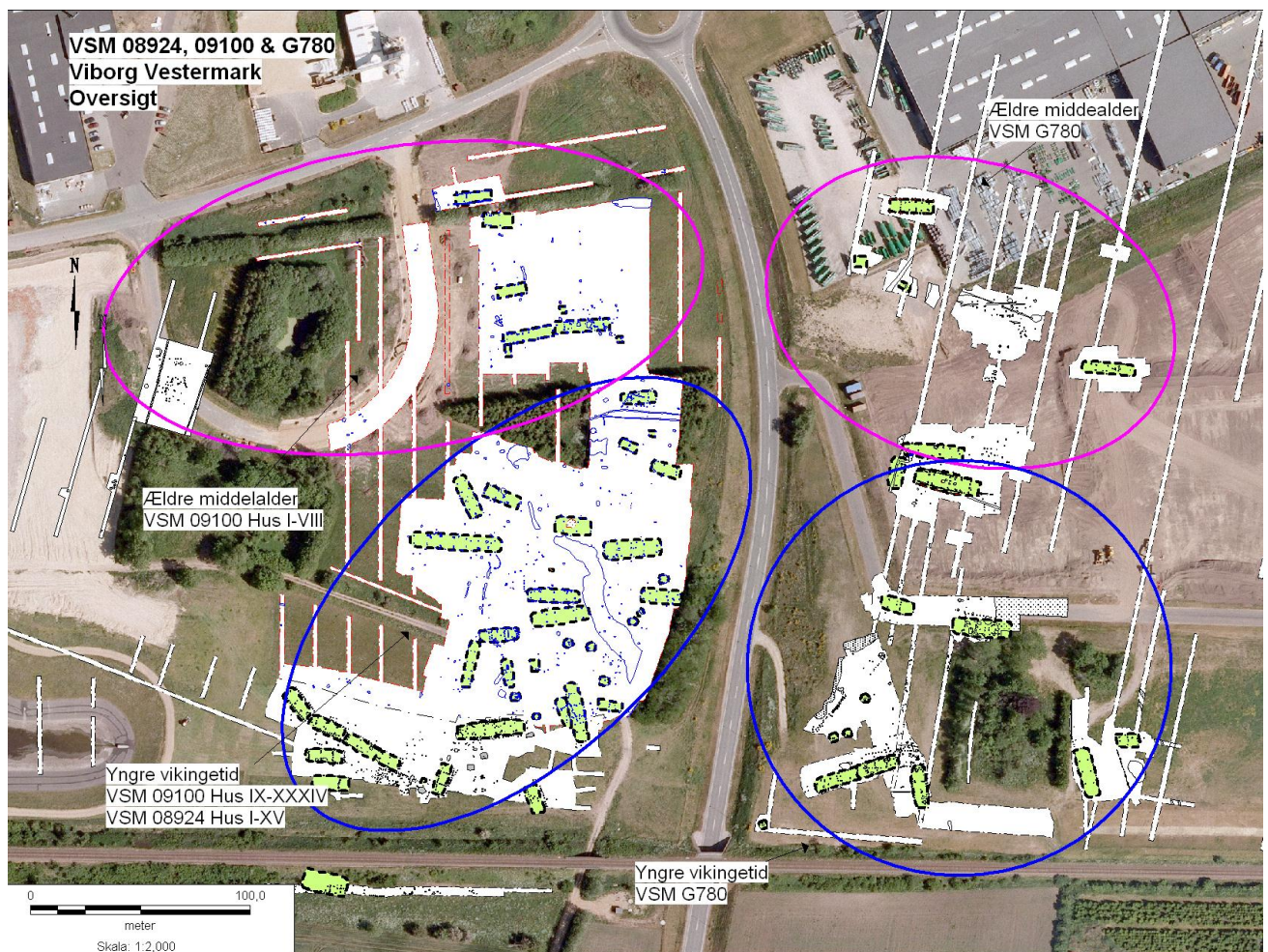
Der blev udtaget flere jordprøver fra stolpehuller tilknyttet hustomterne i den nordlige del. Evt. korn, frø og trækul udskilles fra disse prøver ved en såkaldt flotering, hvor jorden skylles igennem og ovennævnte vil flyde og slæmmes fra. Materiale herfra er udtaget til C-14 analyse. Ved udarbejdelsen af denne rapport forelå der endnu ikke svar på disse analyser. Det er dog på nuværende tidspunkt min vurdering, at bebyggelsen mod nord er en direkte afløser for den sydlige del, der dateres til sen yngre vikingetid.

Ved udgravningen blev der undersøgt to mulige grave, der dog ikke længere indeholdte erkendelige spor af den gravlagte, som må være omsat i den grove lerjord. To grave er selvsagt ikke meget til en bebyggelse, der har ligget på stedet i et par hundrede år. Der er prøvegravet ganske omfattende arealer omkring bebyggelsen, hvilket vil have afsløret en evt. gravplads. Men hvor er de døde så gravlagt? Man kan have fragtet de døde ind til Viborg, hvor der til de tidligste kirker også har været tilknyttede kirkegårde. Er dette tilfældet har det været tætte bånd mellem den eller de lokale stormænd inde i Viborg og indbyggerne i landsbyen på Vestermarken. En mulig teori er, at landsbyen på Vestermarken blot var en produktionsenhed for stormanden, måske endda befolket af trælle.

Bebyggelsen ved Hestdalvej i et lokalt perspektiv

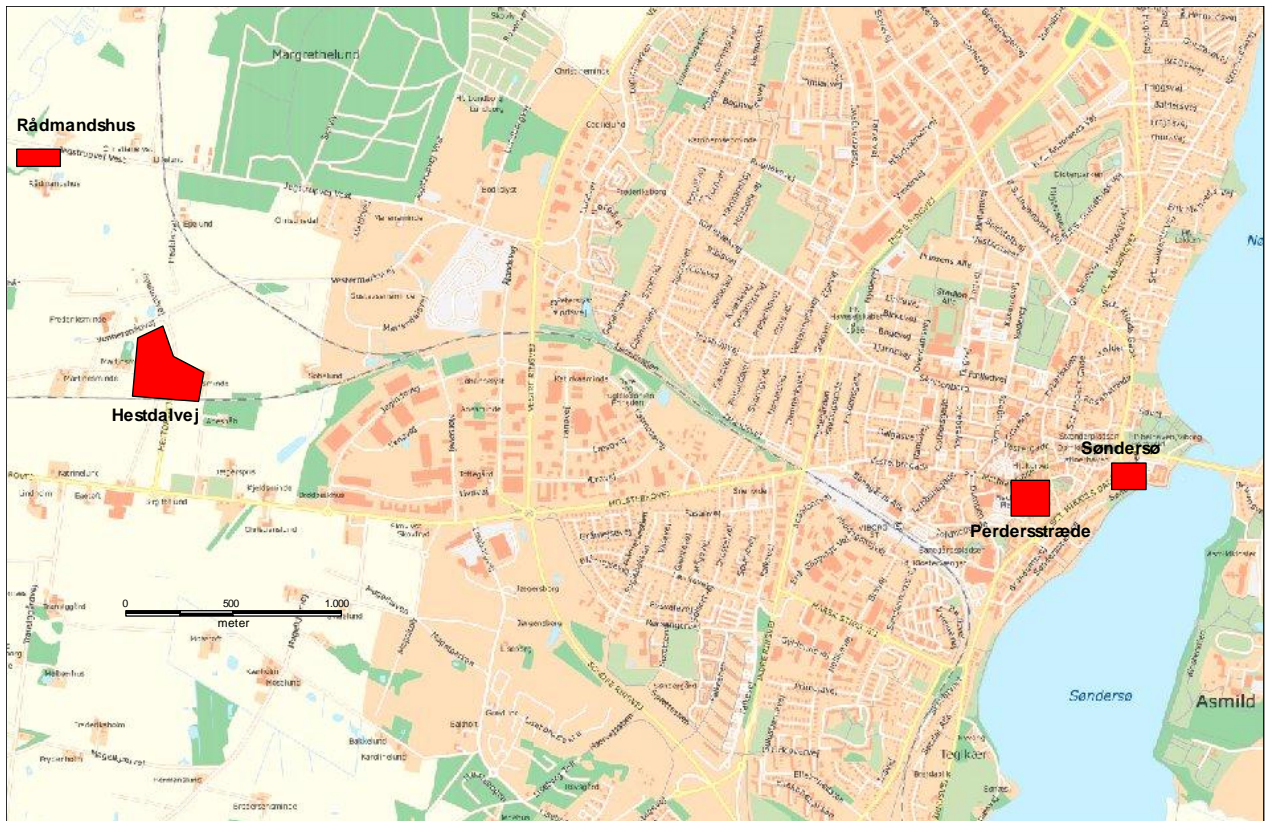
Undersøgelsen af bebyggelsen vest for Hestdalvej har givet os et indblik i omfanget af bebyggelsen i området i yngre vikingetid og ældre middelalder på Viborg Vestermark. Efterhånden tegner der sig et billede af en omfattende bebyggelse i denne periode, som er samtidig med, at en egentlig bymæssig bebyggelse opstår ved Søndersø og St. Sct. Pedersstræde.

Samlet er der udgravet over 60 hustomter fra yngre vikingetid og ældre middelalder omkring Hestdalvej, så der burde i realiteten være tale om en lille landsby. En omstrukturering gør dog, at den forsvinder af uransagelige grunde, mens Viborg efter datidens forhold vokser sig stor og bliver en af landets vigtigste byer i mange århundreder fremover.

Figur 17: Samlet oversigt over udgravningerne på begge sider af Hestdalvej.

Ca. 1 km nordvest for Hestdalvej ved Rådmandshus undersøgte museet i 2008 dele af en bebyggelse fra samme periode (se figur 17). Denne bebyggelse er ikke fuldt undersøgt, men den viser dog at der i yngre vikingetid og ældre middelalder lå flere bebyggelser på Vestermarken, som i løbet af ældre middelalder helt forsvandt. Man kunne forestille sig, at indbyggerne flyttede ind til Viborg og supplerede økonomien ved at betjene de mange, der var tilknyttet og besøgte kirker, klostre og landsting.

Figur 18: De to bebyggelser på Vestermarken har formentlig haft relation til den tidlige bydannelse ved Perdersstræde og Søndersø.

Bebyggelsen ved Hestdalvej i regionalt perspektiv

Opdagelsen af vikingetidens landsbyer tæt på det ældste Viborg er vigtig, når vi skal forklare byens opkomst og vækst. Viborg blev snart en af Jyllands vigtigste byer. Det skyldtes formentlig flere faktorer. Først og fremmest den geografiske placering ved enden af den jyske højderyg, der gjorde Viborg til et naturligt trafikknudepunkt. Hærvejen, som gik gennem Viborg til Hedeby (Slesvig), der var datidens største og vigtigste handelsby mod nord, spredtes fra Viborg ud i mindre forgreninger mod nord, øst og vest. Den internationale handelsvej gav stærke impulser til Viborg som håndværks-, handels- og markedsplads i det tidlige 1000-tal. Ved udgravningerne ved Hestdalvej kunne udveksling spores ved klæberstenskar, der må være kommet nord fra.

Der blev efter kristendommens indførelse etableret mange kirker og klostre i Viborg, og i ca. 1060 e. Kr. etableres bispesæde. Sammen med etablering af landsting i Viborg blev kongemagten også tæt knyttet til byen, hvilket har bevirket en øget tilstrømning.

Men der må også have været en tæt kontakt mellem den fremvoksende by og vikingetidslandsbyerne i dens nærhed. Men om det var Viborgs vækst som førte til, at landsbyen i vest på et tidspunkt blev en del af Viborgs store middelalderlige bymark, ved vi til gengæld ikke.

Bebyggelsen på Vestermarken adskiller sig fra andre samtidige bebyggelser ved, at der ikke ser ud til at være en organisering i adskilte gårdsenheder, men snarere i et større fællesskab. Denne tolkning taler for, at produktionen af landbrugsvarer og tekstiler var styret fra andet hold. Det oplagte vil være at pege på en lokal stormand som organisator.

Tak til Viborg kommune og Jenny Thestrup for det gode samarbejde i forbindelse med udgravningen.

Relevant litteratur

- **Jensen, Jørgen 2004:** Yngre jernalder og vikingetid 400-1050 e.Kr. Gyldendal.
- **Schmidt, Holger 1999:** Vikingetidens byggeskik i Danmark. Jysk Arkæologisk selskab.
- **Ethelberg, Per; Nis Hardt, Bjørn Poulsen & Anne Birgitte Sørensen 2003:** *Det sønderjyske landbrugs historie: jernalder, vikingetid og middelalder.* Haderslev.
- **Klemmensen, Marie Foged 2001:** Huskonstruktioner i tidlig middelalderlig landbebyggelse – en kritisk vurdering af udviklingsteorier og terminologi samt en analyse af udgravede hustomter i Jylland. Århus.

Diverse oplysninger:

Viborg Stiftsmuseums j. nr.:	VSM 09100
Lokalitet:	Hestdalvej, Viborg Vestermark
Sogn, herred og amt:	Viborg, Nørlyng, Viborg
Dansk Kulturhistorisk Centralregister:	130815-314
Kulturarvsstyrelsens j. nr.:	2003-2122-1279
Bygherre:	Viborg Kommune
Areal:	Ca. ha. 2,7 ha.
Gravemaskine fra:	CK Specialbyg A/S, Agerskovvej 2, 8800 Viborg
Deltagere i udgravningen:	
<i>Udgravningsansvarlig:</i>	Martin Mikkelsen, arkæolog Viborg Stiftsmuseum.
<i>Daglig leder:</i>	Mikkel Kielsen, arkæolog Viborg Stiftsmuseum.
<i>Øvrige deltagere:</i>	Mette Klingenberg, studerende Moesgård
	Kurt Overgaard Glintborg, arkæolog Viborg Stiftsmuseum
	Gorm Olesen, arbejdsmand Viborg Stiftsmuseum
	Abdolkarim Torabinejad, arbejdsmand Viborg Stiftsmuseum
	Andreas Thunbo, studerende Moesgård
	Tune de la Motte Clausen, studerende Moesgård
	Hans T. R. Kristensen, arbejdsmand Viborg Stiftsmuseum

Dokumentationsmaterialet bestående af beretning, tegninger, fund, fotos m.v. opbevares på Viborg Stiftsmuseum, Hjultorvet 4, 8800 Viborg.

Undersøgelsen er betalt af bygherren, Kulturarvsstyrelsen og Viborg Stiftsmuseum

Om bygherrerapporter

Når der er foretaget en arkæologisk udgravning, der er helt eller delvist finansieret af en privat eller offentlig bygherre, skal der udarbejdes en særskilt rapport til bygherren. Bygherrerapporten skal være almindeligt tilgængelig, præsentere udgravningens resultater og sætte dem i sammenhæng med det omgivende landskabs kulturhistorie.¹

Viborg Stiftsmuseum har besluttet at udgive museets bygherrerapporter i en fortløbende serie. Ældre numre kan købes for 20 kr. (medmindre andet er anført) ved henvendelse til museet.

Liste over Viborg Stiftsmuseums bygherrerapporter

1. Båndruplund – en boplads fra bronzealder og tidlig jernalder. Martin Mikkelsen. 2004.
2. Nordentofte, Skals – en boplads fra sen yngre stenalder, bronzealder og tidlig jernalder. Martin Mikkelsen og Mikael H. Nielsen. 2004.
3. Brokbakken – en samlingsplads fra bronzealder og en gravplads fra ældre jernalder. Martin Mikkelsen og Mikael H. Nielsen. 2004.
4. Lynderup SV – et aktivitetsområde fra sen yngre stenalder og bronzealder. Martin Mikkelsen og Mikael H. Nielsen. 2006.
5. Teglværksvej – en boplads fra ældre bronzealder. Martin Mikkelsen. 2005.
6. Klejtrup Syd – en boplads fra sen yngre stenalder / tidlig ældre bronzealder. Marianne Høyem Andreasen. 2005.
7. Krogen, Aidt. Under udarbejdelse.
8. Højvangen, Ørum. Kamilla Fiedler Terkildsen og Martin Mikkelsen. Under udarbejdelse.
9. Stenshede – en gravhøj og andre fund fra yngre stenalder. Sanne Boddum og Martin Mikkelsen. 2006
10. Ørum Sportsplads – et aktivitetsområde fra ældre jernalder. Mikael H. Nielsen. 2005
11. Sundstrup Øst – en boplads fra yngre stenalder. Mikkel Kiildsen. 2006.
12. Ettrupvej, Fjelsø – to aktivitetsområder fra bronzealder eller jernalder. Kamilla Fiedler Terkildsen. 2006.
13. Løvel Syd - bebyggelsesspor fra yngre bronzealder og ældre germansk jernalder. Malene R. Beck & Dorthe Kaldal Mikkelsen. 2006.
14. Skaldehøj og Arildsvej - to bopladser fra førromersk jernalder. Mikkel Kiildsen. Under udarbejdelse.
15. Liseborg- et forsvarsværk fra tidlig førromersk jernalder. Dorthe Kaldal Mikkelsen 2009.
16. Lindum syd – langhus fra middelalderen. Jesper Hjerminde. 2006.
17. Søhuset, Viborg - på kanten af middelalderbyen. Marianne Greve Iversen. 2006.
18. Formyre SØ - hustomt og grave fra sen ældre bronzealder - fladmarksgravpladser fra tidlig jernalder. Martin Mikkelsen. 2009.
19. Tindbækvej 25 - Gravhøj fra enkeltgravskultur. Martin Mikkelsen og Mikkel Kiildsen. 2007.
20. Langmosegård - en boplads fra yngre bronzealder. Martin Mikkelsen. 2007.
21. Løgstrup SØ - en boplads fra yngre jernalder - aktivitetsspor fra yngre bronzealder. Sanne Boddum, Mikkel Kiildsen & Mikael H. Nielsen. 2007.
22. Viborg Vestermark - Bopladser fra bronzealderen. og Martin Mikkelsen. Under udarbejdelse.
23. Ridder Munks Vej - En gravplads m.m. fra stenalder, bronzealder og jernalder. Sanne Boddum og Martin Mikkelsen. 2007
24. Rødding SV - bebyggelse fra yngre bronzealder og ældre førromersk jernalder. Mikkel Kiildsen. 2009.
25. Randrup Mølle – et langhus med forsænket østende fra yngre stenalder. Sidsel Wåhlin og Martin Mikkelsen. 2008.
26. Spangsdal II og Gl. Asmild. Gårdsanlæg fra Middelalder og nyere tid. Mette Klingenberg og Lars Ager-snap Larsen. 2010.
27. Bjerring Hede - en gravplads fra ældre jernalder - en boplad- og aktivitetsspor fra ældre jernalder. Asger V. Amundsen og Martin Mikkelsen 2008. Under udarbejdelse.
28. Liseborg Høje - boplad fra yngre bronzealder - begravelse i vognfading fra vikingetid. Elin Vanting & Dorthe Kaldal Mikkelsen. 2009.
29. Stenshede Syd - Gravhøj fra enkeltgravskultur - bopladser fra yngre bronzealder og ældre jernalder. Claus Sørensen og Martin Mikkelsen. 2009.
30. Hjortdalgård - en boplads fra ældre jernalder. Claus Frederik Sørensen og Dorthe Kaldal Mikkelsen. 2009
31. Sønder Mose - en bebyggelse fra ældre bronzealder. Dorthe Kaldal Mikkelsen. 2009.
32. Rådmandshus – bebyggelse fra yngre vikingetid og ældre middelalder på Viborg Vestermark. Mikkel Kiildsen. 2009.
33. Højlund Spangsdal I – landsby fra yngre jernalder. Sanne Boddum. 2009.
34. Rugballegård – brandgrave og boplad fra førromersk jernalder. Martin Mikkelsen. 2009.

¹ Kulturarvsstyrelsen: Retningslinjer for udformning af rapport til bygherre/anlægsmyndighed

35. Kokær Høj – bebyggelse fra jernalder. Mikkel Kiildsen. 2009.
36. Birgittelyst – boplads og aktivitetsområde fra yngre bronzealder og førromersk jernalder samt vejforløb fra historisk tid. Jakob Westermann og Dorthe Kaldal Mikkelsen. 2009.
37. Ørum Industrivej – boplads fra yngre bronzealder og førromersk jernalder. Elin Vanting. 2009.
38. Mølgård, Resen – boplads fra førromersk jernalder. Martin Mikkelsen, Mikkel Kiildsen, Kamilla F. Terkildsen. 2009.
39. Iller – en bebyggelse fra yngre jernalder. Dorthe Kaldal Mikkelsen. 2009.
40. Toftumvej, Mønsted. Jættestuetomt fra yngre stenalder samt boplads fra romersk jernalder. Kamilla Fiedler Terkildsen. 2009.
41. Hulbækvej 31 – boplads og grave fra ældre jernalder. Martin Mikkelsen. 2009.
42. Hørup – bebyggelsesspor fra ældre og yngre jernalder. Mikkel Kiildsen & Dorthe Kaldal Mikkelsen. 2009.
43. Tindbæk Hestehave – en boplads fra yngre stenalder samt en boplads og en urnegrav fra yngre jernalder. Sanne Boddum. 2010.
44. Møllegård, Klejtrup – boplads fra sen yngre stenalder og bronzealder. Sanne Boddum. 2010.
45. Neder Hallum, Ravnstrup – bebyggelse og aktivitetsspor fra germansk jernalder og vikingetid. Mette Klingenberg. 2010.
46. Løgstrup Nord – bebyggelse fra yngre stenalder til førromersk jernalder. Mikkel Kiildsen. 2010.
47. Haugårdvej 17 – en bebyggelse fra yngre bronzealder. Lars Agersnap Larsen. 2010.
48. Ørndrup Vest – aktivitetsspor fra yngre stenalder og bebyggelse fra yngre bronzealder og ældre jernalder. Sanne Boddum. 2010.
49. Skals Nord – en bebyggelse fra yngre bronzealder og/eller tidlig førromersk jernalder. Lars Agersnap Larsen. 2010.
50. Hestdalvej, Viborg Vestermark – bebyggelse fra yngre vikingetid og ældre middelalder. Mikkel Kiildsen. 2011.

Gengivet med tilladelse fra tidsskriftet SKALK